

**1 8 8 8 – de Mihai Eminescu
[25 decembrie 1888]**

Acum, când anul înclină spre sfârșit, credem de cuviință, deși

evităm orice aprecieri hazardate, să dăm o scurtă dare de seamă asupra stării în care se află diferitele state ale continentului nostru.

În Franța tonul fundamental al orchestrei politice îl dă generalul Boulanger.

El pretinde a simți o iubire aprinsă pentru Republică, însă afirmă totodată că ea e siluită de Camere, de miniștrii, de prezident; deci cere revizuirea Constituțiunii și o Constituantă. El impută Camerelor corupțiune, dar pentru agitațiunea sa proprie nu se sfiește a recurge la ajutoarele pecuniare ale inamicilor Republicei. El promite a fi Gambetta și Bonaparte într-o persoană și-n adevăr are câte ceva comun cu ei amândoi. Ca și Gambetta nu e duelist, ca și Bonaparte n-are talent oratoric, ci-și citește discursurile de pe o bucată de hârtie cu ochelarii pe nas. Deci nu se poate ști de ce e mai bun: de dueluri ori de discursuri. Dar jură că va ajunge pe Gambetta și pe Bonaparte în părțile lor bune, în arta lor politică superioară și într-o strategie care să întrecă pe a tuturor.

Rochefort, care a combătut până acum orice personalitate ce a deținut puterea, mai întâi pe napoleonizi, apoi pe Gambetta, Grevy și acum pe Sadi Carnot, e azi conducătorul boulangismului. Dacă-i faci imputări, declară că el l-a inventat pe generalul și că tot astfel îl poate răsturna când va voi.

Republica pare a exista mai mult prin adversarii ei, care unul față cu altul sunt neîncrezători. Imperialiștii sunt împărțiți în victoriști și jeromiști; roialiștii în philipiști și albi de Spania. După acești din urmă Don Carlos ar putea fi în același timp rege al Spaniei și al Franței.

Dar răul fundamental de care suferă Republica pare a rămânea dorul de „revanche „ pe care-l are în inimă. Dorința de răzbunare a prefăcut Republica a treia într-un gigantic stat

militar, cu un buget al războiului și al marinei de aproape un miliard pe an, încât are 72 de baterii de câmp mai mult decât Germania.

Dar menirea unei republice ar fi să debordeze chiar de pace și de bun trai, să aibe escendente bugetare, să plătească datoriile statului, să scază dările, pentru a câștiga majoritatea imensă a populațiunii, pe lucrător, pe țăran, pe meseriaș?

La asemenea argumente dorul de răzbunare răspunde: Franța a creat America de Nord, Grecia, Belgia și Italia și să nu poată redobândi Alsacia – Lorena? Și iarăși se aruncă miliardele în gura militarismului, încât astfel opiniunea publică ezită a alege între dorința de pace și cea de răzbunare. Himera alianței rusești aprinde și la zelul războinic, deși această alianță șchiopătează din toate punctele de vedere. Cât despre Rusia, unele indicațiuni vor ajunge a determina starea în care se află. Din banii ei de hârtie se afirmă că a șasea parte ar fi bani falși, pentru că funcționarii emit și cheltuiesc din nou biletele confiscate. Astfel, în vârtejul luptei de control, probitatea nu poate exista. Chiar Petru cel Mare, cu energia lui extraordinară, n-a putut să-i puie capăt corupțiunii administrative, cum n-a putut cuceritorul Bizanțului. Mohamed II, când se convinse de venalitatea unui cadiu, puse să-l execute și să-i tragă pielea peste scaunul judecătoriei, pentru a-l preveni pe succesor. Totuși pașalele se grămădeau după acest post și rămăseseră, ca și mai înainte, tot venali.

Politica rusă seamănă c-o clădire care în orice parte are alt aspect. Înlăuntru patriarhală, în afară turburătoare, afirmând iubirea de pace și totuși grămădind trupe în apropierea frontierelor. În același timp simulează a fi putere asiatică și durează căi ferate spre Samarkand, cu două ramuri spre Persia și Afganistan, ca și când India i-ar fi ținta; ca și când nu s-ar ști că Bizanțul rămâne visul ei de aur și Orientul Europei ținta de acțiune.

Germania, de când e imperiu, adică de la începutul nouăi sale existențe, de optsprezece ani, a contractat datorii de 1 150 milioane. Noul împărat, ostaș din creștet până în talpă, e cu toate acestea inspirat de dorința de a menține pacea, deși amiciția de astă primăvară cu vecinul de la nord nu prea pare întemeiată. Cele trei corpuri de armată de la Vilna, Varșava și Kiev, împreună cu cele două armate de rezervă de la Petersburg și Moscova, seamănă prea mult cu o amenințare a Triplei Alianțe.

Se pare că în Anglia șeful partidului conservator, Salisbury, și-ar fi propus să rezolve în sfârșit cestiunea agrară din Irlanda avansând fermierilor prețul de cumpărătură a pământului ce-l cultivează, până la concurența de cinci mii de lire sterline. Cât despre înarmările puterilor continentale, Anglia, avându-și interesele angajate în Asia, desigur că nu se va amesteca. De când Prusia a dat exemplul înarmării generale, toate țările au imitat-o și s-au întrecut în această privință. Anglia însă nu voiește să introducă serviciul obligatoriu pentru toți și înarmarea generală, pentru a deveni prada militarismului; rămâne deci la sistemul ei vechi de angajament cu plată.

Parlamentul din Italia asemenea a votat o sumă de 126 de milioane pentru cheltuieli extraordinare de război, numai Parlamentul n-a găsit încă resursele pentru a acoperi anuitățile unei asemenea datorii. Comisiunea credea că ministrul de finanțe ar putea realiza suma anuităților necesare, șase milioane pe an, prin economii din alte paragrafe, însă acest expedient pare cu neputință.

Astfel, în toate unghiurile continentului lumea e neliniștită prin grija unui viitor încărcat de furtună și numai solitudinea dovedită de unii monarhi de a apăra și susține interesele păcii ne pot da încredințarea că și în cursul anului viitor ne vom putea bucura de bunurile ei.

E.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro